

V kirjepäev Tartu Ülikooli Raamatukogus

29. novembril 2006 toimus juba viiendat korda kirjepäev. Huvilisi oli arvukalt (registreerus rekordiliselt 92 inimest), eelkõige Tartu Ülikooli Raamatukogust ja selle erialaraamatukogudest, aga ka Tartu Linnaraamatukogust, Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogust, Eesti Maaülikooli Raamatukogust, Eesti Rahvusraamatukogust ja Uraniast.

Anneli Sepp andis ülevaate ESTER'i uuenemisest ning julgustas aktiivsemalt märku andma vigadest ja tegema ettepanekuid, kuidas võiks kataloogi paremaks muuta. Tutvustas liht- ja liitotsingu võimalusi (nt liitotsingus saab otsida kõikidest TÜ erialaraamatukogudest, lihtotsing aga laseb täpsemaks asukohaks valida ainult TÜ Ri ning TÜ Narva ja Pärnu kolledži raamatukogud) ning Minu ESTERit.

Jaroslava Šepel Tartu Linnaraamatukogust pidas ettekande sellest, milliseid lugejaid kohtavad sealsed lugejateenindajad ning mida osakondades arvatakse ESTERis otsimisest. Süsteemi häirivaid külgi: pealkirja järgi otsides kuvatakse osad vastused ühe pealdise alla, mis sageli juhtub olema selline, et sellel klikkides ei tohiks küll õiget raamatut leida (otsi nt *Pihtimus* / Lev Tolstoi); märksõnaotsingu muudab keerulisemaks see, et osad märksõnad on kasutusel nii teema- kui ka vormimärksõnadena (nt 19. saj. romaanid). ESTERi häid külgi: raamatute järjestamine ilmumisaasta järgi; sõnaotsing aitab seal, kus teised otsingud jätavad otsija häтта.

Lugejate klassifikatsioon oleks aga selline: 1) praktiliselt ideaalne lugeja, kes raamatukoguhoidjat vajab vaid raamatu välja laenutamiseks; 2) edasijõudnud lugeja, kes vaatab juba kodus arvutist välja, kas soovitu on olemas, kuid kelle leitud info vajab üle kontrollimist (nt millises raamatukogus raamat ikkagi asub või ega seda pole välja laenutatud jne.); 3) referaatide tegija ehk „mul on selline teema, otsige mulle“ - sageli aga ei teata, mida täpselt vaja on, ega kust vajalikku infot otsida; 4) tavaline lugeja, kes a) teab raamatu autorit ja/või pealkirja või b) teab, et raamat on paks ja sinist värvi; 5) „mittelugeja“, kes tuleb konsultandi juurde sõnadega „Mul on igav! Mis me teeme?“

Kärt Miil kõneles oma konsultandi- ja õpetamise töös ette tulnud situatsioonidest, nt on lugejatel kergem kasutada sõnaotsingut (ei nõua erilisi otsioskuseid). Kui kirjes on link, eeldatakse sageli, et väljaannet saab kodus arvutist lugeda ja kiirustatakse minema, seal aga avastatakse, et lingi taga täisteksti polegi (lingid vajaksid täpsustavat selgitust juurde). Soovides leida artiklit, valitakse otsingu piiramisel teaviku laadi järgi 'ajakiri', kuna see järgneb kohe 'raamatule'. Otsing võib keeruliseks osutuda, kui kataloogis leiduvad märksõnad ei ühti tavaelus kasutatavate sõnadega. Oleks vajadus uue teavikulaad järele – üliõpilastööd. **Otsustati teha vastav ettepanek kõigepealt Tartu Linnatoimkonnas.**

Tiiu Tarkpea juhtis tähelepanu sellele, et lugejatele on tekitanud probleeme nende raamatute tellimine, millel on kaasas CD-ROM. Ühe bibliokirje juurde tehakse eraldi eksemplarikirjed nii raamatule kui CD-ROMile võimaldamaks nende lahus kasutamist, ent lugejatele on jäänud siiski segaseks, millise eksemplari ta enda käsutusse täpselt saab. **Otsustati teema lõpuni rääkida Tartu Linnatoimkonnas.**

Reet Partsilt oli saabunud küsimus arutlemaks, kas teha normikirje nähtavaks ka lugejale. Kuna vana raamatu kataloogimiseks tuleb sageli eelnevalt palju uurimistööd teha, mis võiks ka lugejale huvi pakkuda, siis oleks kahju, kui teadasaadu neile kaotsi läheks. Leiti, et selline informatsioon võiks säilida mujal kui normikirjes, ei ole mõtet normikirjest entsüklopeediat teha. **Külalised RRist osutasin mõttele eraldi normikirjete andmebaasist, seepärast otsustati asja edasi arutada ELNETi Normikirje sektsioonis.**

Piret Zettur tõi näiteid küsimustest ja ettepanekutest, mida lugejad saavad. Kahjuks jäetakse sageli oma kontaktandmed lisamata, sestap pole võimalik neile vastata või muret täpsustada ja lugejale võib nii jääda mulje, et kirjutamine oli asjatu.

Margot Mahlapuu Eesti Rahvusraamatukogust andis teada, et on valminud *Kollektiivide normikirjete koostamise juhend*. Tutvuda saab sellega TÜRI kataloogitoimkonna kodulehel (intra -> koosolekud, toimkonnad -> kataloogitoimkond).

Lilia Külv rääkis muudatustest, mis on viimase kahe aasta jooksul TÜ erialaraamatukogude töös aset leidnud. Juurutati uus töökeskkond Millennium ja 01.03.2006 kinnitati *Tartu Ülikooli raamatuvara arvele võtmise kord*, mis nõudsid töötajate põhjalikku koolitamist ning pidevaid selgitusi TÜ asutustes, milleks ja kuidas uus kord kasulik on (eriti raskeks osutus see neis asutustes, kus raamatukogu puudus (puudub); pealegi peavad paljud õppejõud hangitud teavikuid oma isiklikuks varaks, mida teistega jagada ei taheta). Nüüdseks on kokku 40 erialakogu ja töötajad neis on jäänud paikseks (varem oli kaadrivoolavus väga suur) ning teevad väga palju oskusi nõudvat tööd, et neid võib lausa superinimesteks pidada.

Helje Laas Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogust tutvustas Eesti ajakirjanduse analüütilise bibliograafia andmebaasi ja andis ülevaate sellele eelnevast aastakümnete pikkusest vastavasisulisest tööst KMARI bibliograafiaosakonnas. Andmebaas hõlmab 1920-ndate ja 1930-ndate aastate ajakirjanduse sisu ja esialgu on elektrooniliselt kättesaadavad Postimehe aastakäigud 1926, 1930, 1932-1935, Ajalooline Ajakiri aastatest 1938-1940 ning ajakirja Elu 1924. a. numbrid.

Annemaria Onoper Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogust tutvustas aga Pseudonüümide andmebaasi, näitas otsinguvõimalusi ja rääkis varasemast tööst pseudonüümidega. Praegu sisaldab andmebaas ligi 9000 erinevat pseudonüümi.

Mõlemas KMARis koostavas andmebaasis on viited DEAle ehk Digiteeritud eesti ajalehtede projektile: leides mõne artikli, on võimalik seda kohe ka lugeda (digiteeritud versiooni olemaolu korral muidugi). Eesti ajakirjanduse analüütilise bibliograafia andmebaas asub veebiaadressil <http://www2.kirmus.ee/biblioserver/> ja Pseudonüümide andmebaasi veebiaadressiks on <http://www2.kirmus.ee/biblioserver/isik/>.

Külli Moont kõneles sissejuhatavalt e-raamatute kataloogimisest. Standardi EVS-EN ISO 2789:2003 järgi on e-raamat „litsentsi alusel kasutatav või vaba juurdepääsuga digitaalteavik, milles on ülekaalus otsingut võimaldav tekst ja mis on trükitud raamatu (monograafia) analoog“. TÜRI kodulehelt saab e-raamatutele ligi kahe andmebaasi kaudu – ebrary ja Ellibs. E-raamatute kirjeldamiseks oleks vaja kindlaks määrata, kuidas neid käsitleda: kas e-raamat kui tavaline võrguväljaanne või e-raamat kui originaali koopia võrgus. Oluline on, et e-raamatut kirjeldataks nii Tallinna kui Tartu baasis ühtemoodi.

Anneli Sepp rõhutas veel, et Tallinna ja Tartu baasis peaks ühtemoodi toimuma ka täistekstidele linkimine.

Elsa Loorits informeeris, millised uued kirjestandardid on tulemas. *Bibliograafiline andmebaasi-vorming: kirjestruktuur ja andmete esitusvorming* on mõeldud kohalike andmebaaside koostamiseks, kui süsteem ei toeta MARC-vormingut. Konsolideeritud ISBD ehk *ISBD: International Standard Bibliographic Description – 2006 consolidated edition* ühendab kõik 7 varem ilmunud ISBDd.

Kokkuvõtte koostas Anne Kliimask